

БУХАРСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ЧЕЛЯБИНСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ИНСТИТУТ
КУЛЬТУРЫ

**Музыкальное искусство
и образование:
традиции и инновации**

2019

MUSIQA TA'LIMIDA PEDAGOGIK TEXNOLOGIYA – TA'LIM USULI SIFATIDA

Hasanova Navbahor Xamraqulovna. JDPI katta o'qituvchisi

Резюме Mazkur maqolada musiqa ta'limida pedagogik texnologiya – ta'lim usuli sifatida yoritiladi. Maqolada musiqa ta'limida pedagogik texnologiyalarni qo'llash samarasi bayon etiladi.

Аннотация В данной статье описывается педагогическая технология как метод преподавания музыкального образования. В статье описана эффективность использования педагогических технологий в музыкальном образовании.

Абстракт This article describes pedagogical technology as a method of teaching music education. The article describes the effectiveness of the use of pedagogical technologies in music education.

Калит so'zlar Musiqa ta'limi, pedagogik texnologiya, ta'lim usuli, shaxs sifatleri, ta'lim modellari, talaba, o'qituvchi

Ключевые слова Музыкальное образование, педагогические технологии, методика обучения, личностные качества, модели обучения, студент, преподаватель.

Keywords Musical education, pedagogical technologies, teaching methods, personal qualities, teaching models, student, teacher.

Musiqa ta'limida pedagogik texnologiya – ta'lim usuli sifatida – ta'lim usuli, ma'lum ma'noda ta'lim-tarbiya jarayonlari, vositalari, shakl va uslublari majmui hamdir. Ta'lim va tarbiya jarayonini optimal tashkil etishdir. O'quv materiallarini tanlash, qayta ishlab, o'quvchi va o'quvchilarning kuchiga, o'zlashtirish xususiyatlariga moslab shakl hajmni o'zgartirish ham ta'lim texnologiyasiga daxldor. Pedagogik texnologiya ta'lim-tarbiyaning ob'ektiv qonuniyatlari, diagnostik maqsadlar asosida o'quv jarayonlari ta'lim-tarbiyaning mazmuni, usul va vositalarini ishlab chiqish va takomillashtirish tizimi: fan va texnika yangiliklarini o'zida mujassamlashtirishdirigan o'quv jarayonidir. Pedagogik texnologiya ta'limning asosiy vazifalari sifatida quyidagilarni ajratib ko'rsatish mumkin: o'quvchi va pedagog shaxsining jadal rivojlanishi; o'quvchi va pedagogning hamkorlikdagi faoliyati va muloqotining demokratlashuvi; barkamol insonni shakllantirish faoliyati: o'quv-tarbiya jarayonining yanada insonparvarlashuvi; ijodiy o'qitishga yo'nalganlik: o'quvchining kreativ tafakkurini shakllantirishga yordam beradigan vositalar, metodlar va texnologiyalarning modernizatsiyasi. Vaziyat tahlili shundan guvohlik beradiki, hozirgi davrda tadqiqotchilar juda ko'plab innovatsion ta'lim texnologiyalarini ilgari suradilar. Nazarimizda, respublikamizning zamonaviy oliy o'quv muassasalarida nafaqat bilimlar, malakalar va ko'nikmalarni shakllantirishga, balki quyidagi tamoyillarni amalga oshirishga yordam beradigan texnologiyalar qo'llanishi lozim: o'quv-tarbiya jarayonida yaxlit "o'quvchi – ta'lim ob'ekti" pozitsiyasini shakllantirish; o'quvchilar tomonidan o'quv-tarbiya jarayonida o'z o'rnini, mavqegini belgilab olish texnologiyasini o'zlashtirish; o'quv dasturlarini tuzishda mazmuni modul tizimi bo'yicha strukturalash texnologiyasidan foydalanish; muammolarni hal qilish texnologiyasidan o'quv-tarbiya jarayonida qo'llanadigan metodlarning metodologik asosi sifatida foydalanish: kichik guruhlarda ishni tashkillashtirishni eng samarali ta'lim modeli sifatida olib qarash. Demak, pedagogik texnologiyani ta'lim modellarini

optimallashtirish maqsadida inson va texnika resurslari va ularning o'zaro ta'sirini hisobga olgan holda, butun o'qitish va bilimlarni o'zlashtirish jarayonini yaratish, qo'llash va aniqlash tizimi deya e'tirof etish mumkin. V.P. Bepalko pedagogik texnologiyaning quyidagi ta'rifini keltiradi: "Pedagogik texnologiya bu o'qituvchi mahoratiga bog'liq bo'lmagan holda pedagogik muvaffaqiyatni kafolatlaydigan o'quvchi shaxsini shakllantirish jarayoni loyihasidir". Rossiya olimlaridan B.L. Farberman: "Pedagogik texnologiya-avvaldan rejalashtirilgan natijalarga olib boruvchi va bajarilishi shart bo'lgan tartibli amallar tizimidir"deya ta'rif beradi. M.V.Klarin fikricha : "Pedagogik texnologiya -o'quv jarayoniga texnologik yondashgan xolda oldindan belgilab olingan maqsad ko'rsatkichlaridan kelib chiqib, o'quv jarayonini loyihalashtiradi". N.Saydaxmedov va A.Ochilovlarning ta'kidlashlaricha pedagogik texnologiya bu o'qituvchining o'qitish vositalari yordamida o'quvchilarga muayyan sharoitda ta'sir ko'rsatishi va bu faoliyat maxsul sifatida ularda oldindan belgilangan shaxs sifatlarini intensiv shakllantirish jarayonidir." G.K.Selevko pedagogik texnologiyaga quyidagicha ta'rif beradi[3,55].: "Pedagogik texnologiya ta'lim jarayoniga yangicha yondashuv bo'lib, pedagogikada ijtimoiy muxandislik ong ifodasidir. U pedagogik jarayonni texnika imkoniyatlari va insonning texnikaviy tafakkuri asosida standart xolga solib, uni optimal loyihasini tuzib chiqish bilan bog'liq ijtimoiy xodisadir". YUNYESKO quyidagicha ta'rif beradi: "Pedagogik texnologiya- bu butun o'qitish va bilimlarni samaradorlashtirish vazifasini qo'yuvchi texnik hamda shaxs resurslari va ularning o'zaro aloqasini hisobga olib yaratish, qo'llash va belgilashning tizimli metodidir". Shu jihatdan olganda barcha ta'riflarda keltirilgan pedagogik texnologiyaning uch jihatini asoslash mumkin[1,44].:Tizimli yondashuv.Natijalarning kafolatlanishi.Usullar majmuasi yoki usullar va vositalarning maqsadli tanlanishi va qo'llanilishi.Inson va vaqt resurlarining pedagogik jarayonga maqsadli va tizimli safarbar etilishi.Pedagogik texnologiya tushunchasi asrda paydo bo'ldi va turli rivojlanish bosqichlaridan o'tib kelmoqda. Dastlab bu tushuncha 1940 yillardan 1950 yillar o'rtasigacha «Ta'lim texnologiyasi» deb qo'llanilib, o'quv jarayonida audiovizual texnika vositalaridan foydalanishni ifoda qilgan. Pedagogik texnologiya tushunchasi 20-asrning o'rtalarida AQSh da qo'llanila boshlagan. Bunda «Pedagogik texnologiya» va «Ta'lim texnologiyasi» atamalari faqat texnika vositalari yordamida o'qitishga nisbatan qo'llangan edi. Vaqt o'tishi bilan ularni qo'llash darajasi kengayib borishi natijasida mazmuni ham tegishli o'zgarib bordi. Hozirga kelib esa pedagogik texnologiya tushunchasini zamonaviy, ilmiy asoslangan, yagona ta'rifini belgilash maqsadida bir qancha yirik olimlar tomonidan fikr va mulohazalar asoslab berildi. O'tgan asrning 50-yillari o'rtasidan 60-yillarigacha «Ta'lim texnologiyasi» atamasi qo'llanilib, bunda dasturlashtirilgan ta'lim nazarda tutilgan. 70-yillarda «Pedagogik texnologiya» atamasi qo'llanilib, u avvaldan loyihalashtirilgan va aniq belgilangan maqsadlarga erishishni kafolatlovchi o'quv jarayonini ifodalagan.1979 yilda AQSH ning pedagogik kommunikatsiyalar va texnologiyalar Assotsiatsiyasi tomonidan «Pedagogik texnologiya bilimlarni o'zlashtirishning hamma jihatlarini qamrab oluvchi muammoni tahlil qilish va rejalashtirish, muammoning yechimini baholash va uni boshqaruvchilar, g'oyalar, vositalar va faoliyatni tashkil qilish usullarini o'z tarkibiga oladigan kompleks integrativ jarayon dan iborat...» deb ta'rif berilgan edi.B.Blum, D.Kratvoli, N.Gronlund, J.Kerrol, J.Blok, L.Anderson va boshqalarning tadqiqotlari orqali rejalashtirilgan natijalarga erishishni kafolatlovchi qayta takrorlanadigan pedagog siklli pedagogik texnologiya ishlab chiqdilar.XX asrning ikkinchi yarmida, ilmiy texnik taraqqiyotning talablari asosida paydo bo'lgan pedagogik texnologiya, uning jadallashuvi uchun xizmat qilmoqda. 80-yillarning boshidan pedagogik texnologiya deb ta'limning kompyuterli va axborot texnologiyalarini yaratishga aytilgan.Ta'lim texnologiyalari muammolari, pedagogik inovatsiyalarning ulkan tajribasi mualliflik maktablari, ilg'or

o'qituvchilar faoliyati doimo umumlashtirish va tizimlashni talab etadi. Asos tizim hosil qiluvchi karkas sifatida pedagogika uchun yangi tushuncha «texnologiya» va pedagogik jarayonlar tahlili va loyihalashga yangi «texnologik yondashuv» ni qo'llash maqsadga muvofiq[2,54]. Pedagogik texnologiya, ta'lim tizimidagi mustaqil fan sifatida o'quv jarayonning barcha elementlarini – o'quv grafiginini va o'quv rejasini tuzish, o'qitish va uning natijalarini baholashni - o'z ichiga oladi. Musiqa ta'limida pedagogik texnologiyaning ijtimoiy asosi har bir shaxs, jamiyat va davlatning ta'lim-tarbiya sohasidagi ehtiyojlaridan kelib chiqadi va shu ehtiyojlarni qondirishning maqsad va talablarini, tashkiliy shakllari va usullarini belgilaydi.

Adabiyotlar

1. Селевко Г. К. Современные образовательные технологии. -М.: Народное образование, 1998. – 130 с.
2. Беспалько В.П. Педагогика и прогрессивные технологии обучения. – М.: ИРПО, 1996. – 336 с
3. Фарберман Б.Л. Прогрессивные педагогические технологии. - Т: Фан, 2002. - 120 с